

Tynset

TEMA:

Et lesende folkeferd

Informasjonsmagasin
fra Tynset kommune

Nr 2/2010, 4. årgang

Litt jålete, men veldig, veldig alminnelig

Det er Gunvor Andbo Nygaards nøkterne beskrivelse av seg sjøl. Hun er utfordret til å dra en kortversjon over sitt yrkesaktive liv og sitt forfatterliv.

– Livet er jo egentlig en eventyrreise. Det er fint å være eldre, men samtidig ligger vemodet der. De eksistensielle spørsmålene har jeg alltid vært opptatt av og kanskje enda mer nå når jeg har tid å reflektere, sier Gunvor.

Som ung og nyforelsket kom hun og ektemannen Harald til Engerdal i 1961 og begynte som lærere.

– Alt var som for 100 år siden, syntes jeg som er fra Oslo. Engerdal hadde sju skolekretser på den tida. Gunvor og Harald var de to eneste lærerne på en liten tredelt skole.

– Tenk, de eldste elvene vi hadde i Engerdal er nå over 60 år!

I ni år bodde ekteparet i Engerdal før de flyttet til Tynset. –Midt mellom Oslo og Trøndelag, midt mellom våre fødesteder, forteller Gunvor.

De første årene følte jeg meg som en litt fremmed fugl i Nord-Østerdalen.

– Jeg passet nok ikke helt inn. Nå føler jeg meg godtatt av nordøsterdølene. Men jeg vet ikke om tynsetingene leser bøkene mine, ler hun.

Gunvor debuterte sent som forfatter.

– Jeg var over 40 år og tenkte ikke på at jeg kunne skrive. Så ble det utlyst en konkurranse fra Gyldendal om å levere et synopsis til en ”Ung i dag” bok. Denne leverte hun to kapitler til, og ble oppmuntret av Gyldendal til å fortsette å skrive. Boka ”Bare til låns” ble utgitt i 1980, og lest opp radio.

Siden har hun fått gitt ut alt hun har skrevet på Gyldendal. Det er blitt bøker i mange ulike sjangre, barnebøker, ungdomsbøker, noveller, petiter, en voksenroman og en diktsamling. Det morsomste synes hun selv er å skrive erindringsbøker.

– Jeg bruker mitt eget liv som kilde. Jeg må nok innrømme at jeg lever i livets høst, og har kommet inn i barnets undring igjen. Som pensjonist har jeg mer tid å reflektere. Min mors liv er blitt en egen diktsamling.

Fabelen, eller fantasy som det heter på litt mer moderne litteraturspråk, ligger nok Gunvors hjerte aller nærmest. Fabler er indre bilder, mener Gunvor og i anmeldelsen av en av hennes bøker skriver Rise Grønaset i Østlendingen/Hamar Dagblad at ”forfatteren er et oppkomme av billedskapende fantasi. Hun har aldri glemt sin barndoms drømmeverden men har samtidig den voksendes kontroll.”

Som lærer, er det bøker for ungdom Gunvor har skrevet flest av. Hun kjente ungdomskulturen og visste både hva elever og foreldre kunne slite med. ”Den svarte steinen” er en roman om spisevegring. Denne boka ble en suksess og Gunvors litterære gjennombrudd i 1983. Den er oversatt til flere språk, med blant annet seks opplag i Tyskland.

Men hvorfor ble hun egentlig forfatter? Gunvor beskriver bøkene sine som brev til mennesker. Brev som hun håper kan gi folk mot til å leve, ta vare på hverandre og miljøet.

– Jeg er nok litt predikant. Jeg liker å preke. Samtidig liker hun slett ikke å være i fokus. Det beskriver hun som et nødvendig onde for å kunne markedsføre sine bøkene sine. Og samtidsengasjert som hun er, klarer hun ikke å tie stille:

– Jeg klarte bare ikke å la være å påpeke hvor stygt sentrum i Tynset er. Slike uttalelser blir det avisskriverier av!

Informasjonsmagasin Tynset kommune Nr. 2/2010, 4. årgang

Utgiver

Tynset kommune, 2500 Tynset

Redaksjonen

Jon Ola Kroken (rådmann og ansvarlig redaktør)
Morten Oftan (ass. rådmann)
Bersven Salbu (ordfører)
Beate Hjertager (kultursjef)
Mary Anne Bakos (helse- og omsorgssjef)
Per John Valle (teknisk sjef)
Jan Inge Grøndalen (utdanningssjef)
Caspar Schärer (fagkonsulent landbruk)
Inger Stubbsjøen (leder for plan, bygg og geodata)
Kari Skjulhaug (avd.leder Servicetorget)
Ingrid Eide (fotograf og journalist)

Kontakt

Telefon: 62 48 50 00

Epost: postmottak@tynset.kommune.no

Annonsering i informasjonsmagasinet

Organisasjoner og næringsliv kan annonsere i våre spalter. Ta kontakt for ytterligere informasjon og bistand med utforming av annonsemateriell.

Frist for innlevering av annonser til nr 3/2010

Mandag 30. august 2010.

Kontakt vedrørende annonsering og priser

Eireway Ltd, Tolga Handelssenter, 2540 Tolga
Telefon 62 11 71 99
Epost info@eireway.no

Grafisk utforming

© 2010 Eireway Ltd
www.eireway.no

Foto 1. omslagside

Fotomontasje © 2010 Eireway Ltd

Opplag

3.500

Trykk: GRØSET™

Denne trykksak er produsert etter miljøstandardene ISO 14001, EMAS og Svanemerket.

Produksjonen er klimanøytral, CO₂-utslippet er kompensert.

Klimaspalten

Alle landets kommuner er pålagt å utarbeide en egen klimaplan. Kommunestyret i Tynset vedtok i april Klima- og energiplanen for Tynset for perioden 2010–2020.

I tida fremover vil magasinet inneholde en egen **Klimaspalte**. Her kan magasinets lesere finne nyttig lokal og regional informasjon, og gode råd og tips om hvordan man selv kan leve klima- og miljøvennlig.

Klimaplanen

Tynset kommune vil redusere utslippene i samsvar med de nasjonale målene. Dette skal skje gjennom tiltak innenfor temaene:

- Forbruk, ressurser og fordeling
- Transport og arealplanlegging
- Jordbruk
- Skogen som ressurs
- Stasjonær forbrenning og ny fornybar energi
- Energieffektivisering

Flere av tiltakene må vi samarbeide med nabokommunene om å løse, andre er politisk styrt på høyere nivå. De fleste tiltakene kan likevel du ta fatt på – gjennom ei bevisstgjøring om hva som er bra for klimaet og hva som ikke er bra er det mye vi kan ta fatt på – uten at det koster noe ekstra. Kanskje snarere tvert i mot!

Dersom du ennå ikke har sett planen, sjekk på kommunens hjemmeside eller ta kontakt med Tynset kommune, Servicetorget. De vil finne den for deg! Ta gjerne kontakt om du har spørsmål eller innspill til noe av dette.

Klimatips

Planlegger du ferieturen nå? Husk at en syden-tur gir samme mengde utslipp av klimagasser som en personbil i ett år (pr person).

Tur/retur Oslo - Mallorca gir over ett tonn med CO₂ pr person i klimagassutslipp. Dette er nesten like mye som utslippene pr person i India, i løpet av ett år!

For flere klimatips vil vi anbefale www.klimaklubben.no

Kilde: Mitt klima, Framtiden i våre hender

Rådmannens side

Jeg leser, leser og leser ...

Denne gangen skal undertegnede komme med en personlig bekjennelse: Jeg er fullstendig besatt av lesing og bøker.

Mine nærmeste fortviler over alle bøker, tidsskrifter og aviser jeg drar i hus. De latterliggjør meg for å dra med meg bunker av lesestoff rundt om i og ut av huset. Jeg mistenkes for å ha et bokbudsjet som er på kanten av - for ikke å si over - det en fornuftig familieøkonomi skulle tilsi. Det finnes familiemedlemmer som mener jeg burde brukt tid på snekring, maling, hagestell og bilstell (noe jeg i svært begrenset grad gjør) i stedet for å være stuegris.

Det er altså sånn at jeg har enorm glede av å lese. Men det gir meg opplevelser på mange andre plan, - også til irritasjon, tristhet eller opprør! Det gir meg kunnskap, innsikt, vidsyn og forhåpentlig også toleranse og evne til innlevelse. Det er i hvertfall noe jeg liker å tro!

Jeg er fullstendig altetende når det gjelder litteratur: fra norsk skjønnlitteratur, via kjente og mindre kjente internasjonale forfattere til faglitteratur over et bredt felt med dragning mot norsk og internasjonal historie, samfunnsfag og filosofi. Jeg leser mye engelsk og foretrekker å lese det som er utkommet på svensk og dansk på originalspråket. Skjønnlitterære favoritter varierer, men jeg har holdt fast ved både Kjartan Fløgstad og Dag Solstad siden midten av 1970-tallet. Internasjonale forfattere jeg for tiden setter stor pris på er W. G. Sebald, Thomas Bernhard og Haruki Murakami.

En personlig favoritt, som jeg mer enn gjerne anbefaler, er den svenske historikeren Peter Englund. han er nåværende sekretær for Svenska Akademien. Englund bør absolutt leses på svensk.

Nylig har jeg "gjenoppdaget" Aksel Sandemose, som opptok meg veldig tidlig på

1970-tallet. Les "Det svundne er en drøm"!

Innimellom har jeg raptuser hvor jeg har fullstendig heng på enkelte temaer, for eksempel: norske stavkirker, den amerikanske borgerkrigen eller det ottomanske riket. Dette har utløst to sommerturer med besøk til 22 stavkirker og en helt annen opplevelse av en fersk weekendtur til Istanbul enn jeg ellers ville hatt, - men foreløpig ikke noe besøk i Virginia, West Virginia, Maryland eller andre av USAs øststater med berømte "battlefields".

Noen ganger, og i mindre lyse øyeblikk, lurer jeg på om jeg har forvekslet bøker og litteratur med virkeligheten og at jeg burde beholde særhetene mine for meg sjøl og dyrke den ensomme melankolien.

Men for det meste skulle jeg ønske at jeg hadde evne til formidle til andre det mangfold av opplevelse lesing kan gi, og inspirere og vekke noen til å søke besettelsen, til å føle suget, og til å forfølge nysgjerrigheten som det skrevne ordet kan utløse.

Litteraturhuset i Oslo er et fantastisk sted som i løpet av kort tid har fått et enormt publikum. Det er stedet som setter søkelys på nye bøker på en helt annen måte enn forlagenes bestselgerlanseringer - som har foredrag om enkeltforfatterskap, som arrangerer debatter og har opplesinger for barn, blant mye annet.

Min ikke veldig ambisiøse (?) visjon er å skape et lokalt litteraturhus her på Tynset med basis i biblioteket og kulturhuset ellers. Hvem vil dele den visjonen med meg?

God sommer!

Med hilsen
Jon Ola Kroken

Foto : Ingrid Eide

Politiske møter i juli-oktober 2010

19.08.10	09:00	Formannskapet
24.08.10	18:00	Kommunestyret
26.08.10	09:00	Formannskapet
09.09.10	09:00	Formannskapet
23.09.10	09:00	Formannskapet
28.09.10	18:00	Kommunestyret
07.10.10	09:00	Formannskapet
21.10.10	09:00	Formannskapet
26.10.10	09:00	Politikerdag / Budsjettkonferanse

Se forøvrig ajourført
kalender på
www.tynset.kommune.no

Biblioteket

- et pulserende hjerte i kulturhuset og lokalsamfunnet

Biblioteket er det første man møter når man går inn i Tynset rådhus og kulturhus. Biblioteket er blitt et møtested for innbyggere og tilflyttere.

Biblioteksjef Tone T. Stræte (t.v.) og bibliotekar Ellen Lie.

Tekst og foto: Ingrid Eide

Tynset bibliotek, som også innbefatter Kvikne bibliotekfilial, har et besøksnitt på 1000 personer i uka og ligger i toppskiktet når det gjelder utlån på landsbasis. Dette er det eneste stedet hvor man kan få både kunnskap og opplevelse gratis. Et naturlig sted å stikke innom, og et sted å være for alle, forteller biblioteksjef Tone T. Stræte.

Ulike lese-mønstre

De fleste forbinder biblioteket med utlån av bøker, men det er andre brukergrupper som utgjør mye av trafikken på biblioteket i følge Tone.

– Kvinner låner mest, men vi tror menn bruker biblioteket like mye. Aviser, tidsskrifter og offentlig informasjon er det flest menn som leser.

Publikums PC med gratis nettilgang blir flittig brukt av både barn, ungdom, voksne, flerspråklige og andre som stikker innom for å kjøpe billetter og sjekke nettbank. Under jaktseongen er dette et tilbud som "turistjegere" benytter seg av. Biblioteket har også utlån av lydbøker, musikkCD er og filmer.

Flerspråklige

Biblioteket har en egen flerspråklig avdeling. Til denne låner biblioteket inn bøker fra Deichmanske bibliotek, og her er det mulig å låne bøker på sitt eget morsmål. Biblioteket er også en støttespiller i forhold til desentralisert høyskoleutdanning, og kan eksempelvis fjernlåne pensumlitteratur både for sykepleierutdanning og administrasjon og ledelse. Tone T. Stræte har siden 1997 jobbet ved skolebiblioteket på Tynset. 1. august i fjor tiltrådte hun stillingen som biblioteksjef.

– Tynset bibliotek er et solid bibliotek hvor det er arbeidet helhetlig og godt over tid. Hun har et ønske om å utvikle biblioteket videre til å bli en arena for arrangementer og foredrag som trekker litteraturinteresserte folk til Tynset.

Eget skatte-kammer for lokallitteratur

– Her ligger mye av tynsetingenens identitet. Denne samlingen klarer vi dessverre ikke å holde vedlike som vi ønsker. Skal lokallitteraturen løftes trenger vi midler til innkjøp og ekstra personalressurser i en periode, mener biblioteksjefen. Fra denne avdelingen lånes

lite ut på hjemlån, det kan kun benyttes på biblioteket. Av lokale forfattere finner vi her blant annet Gunvor Andbo Nygaard, Gert Nygårdshaug, Arne Dag Østigård og Nikolai Ramm Østgaard. Lokalsamlingen inneholder bygdebøker, bøker om slektshistorie, om dialektbøker, om utvandring til Amerika og Bardu, om Røstvangen gruver, gamle kart og grenser og mye, mye mer.

God utvikling på skolebibliotekene

– Satsing på skolebibliotekene er gjort mulig fordi ledelsen har forståelse for at gode skolebibliotek er viktig og ønsker å satse på bibliotekene, sier bibliotekar Ellen Lie.

Skolebibliotekets to viktigste roller er lesestimulering og informasjonskunnskap. Aldri har det vært mer informasjon enn nå og det er nødvendig å gi kunnskap om kritisk bruk av tekster, både når det gjelder relevans, pålitelighet og kildebruk og kritikk, sier Ellen Lie. I hennes stilling inngår 5% som koordinator for skolebibliotekene. Sjøl om dette er en svært liten del av stillingen er den viktig, påpeker hun. Fellesmøter hvor man kan utveksle tanker og

ideer er inspirerende og viktig.

Biblioteksjef Tone T. Stræte har siden 1997 vært med å bygge opp skolebibliotekene. Alle skolene i Tynset er i dag bemannet med stillinger som har ansvaret for skolebibliotekene.

– Informasjonskompetanse krever høy lesekompetanse. Kravet om høy lesekompetanse er en del av den generelle utvikling i dagens samfunn som må sies og være tekstbasert. Dette er noe av bakgrunnen for at lesing har fått stor oppmerksomhet de senere år og en viktig plass i læreplanene, sier Stræte. Skolene og barnehagene på Tynset satser mye på lesing og utlånstillene gjenspeiler dette.

Leser ungdom, og i så fall hva?

– Vi tenker ofte at jenter leser og bruker biblioteket mer enn gutter. Det er ikke sikkert at dette stemmer. Guttene leser ofte mer faglitteratur enn jenter, mener Ellen Lie.

Et utsagn fra en tenåringsgutt: Jeg er en ikke-leser. Jeg leser Donald, litt aviser og bøker hvis jeg kjeder meg. Jeg leser aldri - men jeg leser alltid.

Hva leser så elevene i 10. klasse ved Tynset Ungdomsskole? Robin Bækken er boksluker og har lest det meste av bøkene som er på skole- og folkebiblioteket.

– Jeg er vel en typisk lesehest som leser alt mulig. Jeg besøker biblioteket hver dag, og har de ikke noen nye bøker, leser jeg bøker opp igjen! Cirka 5000 ulike titler har han lest på få år.

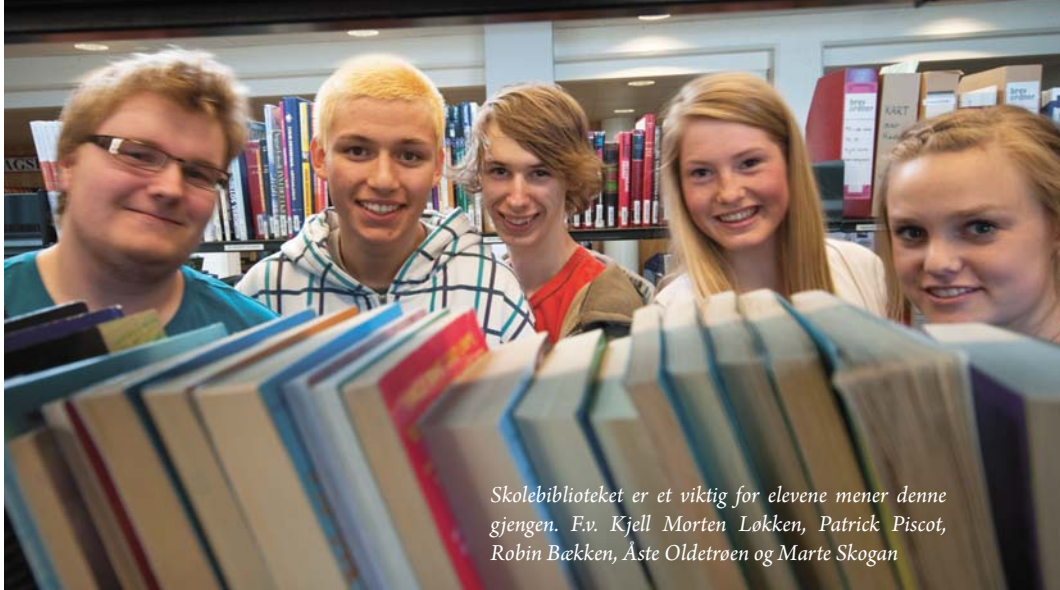
Patrick Piscot kan ikke måle seg mot Robin i antall leste bøker, men også han leser mye. Skjønnlitteratur, noveller og ungdomsbøker. Han er dessuten veldig glad i de første fem ti minuttene av hver skoledag som begynner med høylesning. Det er gøy, og man kan drømme seg helt bort og skape visuelle fantasier.

Marte Skogan synes hverdagen på ungdomstrinnet er travel med lekser og fritidsaktiviteter. Hun leser ikke så mye som hun gjorde på barneskolen. Andre interesser tar tid, men jeg leser litt aviser innimellom, sier Marte.

Åste Oldertroen betegner seg selv som en lesehest som besøker skolebiblioteket tre til fem ganger i uka. Fantacysjangeren synes hun er spesielt fascinerende, og her henter hun inspirasjon og ideer både til stilskrivning og formingsfag.

For Kjell Morten Løkken er tilgang til faglitteratur det viktigste. Han er spesielt opptatt av temaet 2. verdenskrig og leser det han kommer over om det emnet. Maskiner er hans andre store interesse.

– Jeg er fra gård og opptatt av maskiner generelt, og leser mye faglitteratur om det. Neste år håper jeg å kunne komme inn på "mekken" på videregående skole.

Skolebiblioteket er et viktig for elevene mener denne gjengen. F.v. Kjell Morten Løkken, Patrick Piscot, Robin Bækken, Åste Oldertroen og Marte Skogan

Litt statistikk

Utlån i 2009

Totalt antall utlån Tynset Bibliotek (folkebibliotek og skolebibliotek): 64.399

Gjennomsnitt antall utlån pr innbygger: 11,92

Besøk i 2009

Totalt antall besøk Tynset Bibliotek (kun folkebibliotek): 51.000

Gjennomsnitt antall besøk pr innbygger: 9,4

Tall for skolebibliotekene i 2009

Elevtall: 741. Gjennomsnitt antall utlån pr elev: 26, 1

Tynset bibliotek, et bibliotek i tiden

Tynset bibliotek følger tiden. Det har en websøkside på nettet, egen gruppe på Facebook og bibliotekarene blogger.

– Sosiale medier er interessante steder å tilby bibliotekstjenester, mener bibliotekar Ellen Lie. Vi må eksperimentere for å finne ut hvilke tjenester vi kan tilby, og dette arbeidet er i startfasen. Biblioteket må være der brukerne er, og det er viktig å ha fokus på å være nyttige for brukerne våre, poengterer hun.

En side på Facebook gir mulighet for informasjon og interaksjon. Vi informerer, og brukerne kan gi melding tilbake. Vi kan fortelle om nye bøker, arrangementer og nyttige linker. Dette er som sagt nytt for oss og vi eksperimenterer med det nye mediet.

Bibliotekarer blogger mest

For biblioteket er bloggene et hjelpemiddel til å løse formidlingsoppgaver. I følge bibliotekloven skal bibliotekene være utadrettet og tilbudene skal gjøres kjent. Derfor mener Lie og flere bibliotekarer med henne at bibliotek og blogger passer som hånd i hanske. Lie forteller at bibliotekarer faktisk er den yrkesgruppen som blogger mest.

– Vi skal formidle det som står i hyllene våre. Innleggene på bloggen blir lengre og grundigere enn innlegg på Facebook.

"Månedens bok" er en blogg Tynset bibliotek har utviklet i samarbeid med Alvdal bibliotek. En gang i måneden legger bibliotekene ut boka anbefaling til voksne, ungdom og barn.

Bloggen finner du her: <http://lesdenne.blogspot.com>

Tynsetinger på biblioteket

Fatima Shaikzadeh (til venstre)

9. trinn, fra Afghanistan. Har vært i Norge/Tynset i ca 3 år

"Jeg går på biblioteket for å lese bøker, aviser, blader og låne data. Hvis vi ikke har datamaskin sjøl, har vi tilgang til det her.

Jeg låner bøker som vi trenger, blant annet oppskriftsbøker, og informasjon om andre land. At man kan låne både bøker og filmer på sitt eget språk er veldig fint. Her kan vi også låne filmer, musikk og lydbøker, vi trenger ikke å kjøpe dette sjøl. Lydbøker er fint å høre på når man kjører bil."

Paulina Zarnawska (til høyre)

8. trinn, fra Polen. Har vært i Norge/Tynset ca. 10 måneder

"På biblioteket kan jeg lese aviser og finne stoff til skolearbeid. Har jeg ingenting å gjøre, så er det godt å gå hit. Her kan jeg finne norsk litteratur og lære om norsk kultur.

Vi kan låne CDer og DVDer med film og musikk, og vi har mulighet for å låne datamaskiner. Biblioteket er en fin plass å sitte. Ingen forstyrrer deg."

Per Martin Sandtrøen (til venstre) besøker biblioteket av og til. Når han har fritime fra skolen kan det av og til passe seg slik at han stikker innom biblioteket. Her leser han stort sett aviser.

Magnar Dalvang (i midten) besøker biblioteket daglig. Han liker å holde seg orientert om hva som rører seg i kommunen og benytter muligheten til å lese møte innkallinger og referater fra formannskap- og kommunestyremøter. Som pensjonist synes han det er viktig å holde seg oppdatert.

Arne Nybruen (til høyre) har tidligere lest mye, både bøker og aviser. På grunn av svekket syn har han ikke kunnet lese på to-tre år og savner spesielt avislesningen. Han besøker biblioteket innimellom for å se på alle bøkene og avisene han ikke kan lese lenger.

Line Ryen Svee og barna Mia (2) og Petter (5)

Onsdager er fridager og da går mor og barn på biblioteket. Hele familien drar ofte flere ganger i uka hit sammen. Barnelitteratur, hobbybøker, skjønnlitteratur og krim er det som leses. Det går også my i faktabøker for Petter, og både musikk-CDer og lydbøker er populære.

– Familien leser mye hjemme, og barna er godt kjent med biblioteket også fra barnehagen, forteller Line.

Lesing og skriving er basis for kommunikasjon!

I Tynset kommune har det over flere år vært en betydelig innsats for å gjøre kommunens innbyggere til gode lesere. En barnehage i Tynset har fått støtte fra Fylkesmannen for å jobbe systematisk med språkutvikling i barnehagen.

Tekst: Valborg Ligaard
Foto: Ingrid Eide

Tidlig krøkes den som god leser skal bli!

Å være en funksjonell leser er viktig for å kunne fungere i dagens samfunn. Lesing er både en ferdighet og en kulturell kompetanse. Småbarnsalderen er den grunnleggende perioden for utvikling av språk. Barnehagen skal sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer i å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser.

I barnehagen som driver språkutviklings-prosjekt støttet av Fylkesmannen, legges det blant annet vekt på faste lesegrupper som en gang i uka skal sikre at alle barn blir lest for, og at det er bøker som er tilpasset hvert enkelt barn.

En gang i måneden går turen til biblioteket for å låne bøker. Turer gir opplevelser og nye erfaringer. Det er også kjøpt inn en del nye bøker og nye spill som brukes i begrepslæring.

På Litun bruker barnehagen en gymsal og barnehagen har anskaffet klatrevegg, ringer, trapes og turnmadrasser for å trene sansemotorikk.

Trygt læringsmiljø - en forutsetning for lesing

Dette har vi fastslått i Tynsetskolene. Fra og med dette skoleåret har alle skolene tilsatt leseveiledere som skal jobbe både med elever og veilede kolleger. Skolene har en plan for leseopplæring. Der står hva som er viktig på de ulike trinn.

Språkleker er en viktig del av skolens leseopplæring. Dette legges det stor vekt på i på 1. og 2. trinn. Trening av språklig bevisstgjøring vil forebygge lese- og skrivevansker.

Når barn får mulighet for og inspirasjon til å eksperimentere med skriving på egne betingelser, vil det utvikle et grunnlag for å lære å lese. Dette kaller vi barneskriving.

Andre viktige faktorer i leseplanen er at foreldrene skal lese sammen med barna og kvittere på at det er gjort. Gjennom Leseløve og Leselyst kjøres intensive leseperioder som går over flere uker. Barn lærer forskjellig og det er viktig at man lærer seg ulike teknikker for læring. Elevene trenes også i å lese fagtakster.

Skoler og barnehager har et utbredt samarbeid med Folkebiblioteket, lokale og eksterne forfattere.

Språk læres gjennom lek

Lesing er primært en språkprosess. Det bygger på barnets språklige fundament. Barna begynner på skolen med svært ulikt utgangspunkt.

I barnehagene læres språk gjennom språkleker som det er gode økter med hver dag. Også i barnehagen praktiseres barneskriving. Dette bygger på dokumentasjon på at barn som hjemme, i barnehagen eller på skolen får mulighet for og inspirasjon til å eksperimentere med skriving på egne betingelser, vil utvikle et grunnlag for å lære å lese.

Edvard Hoem på talerstolen i Rambø på Tynset foran maleriet av Bjørnstjerne Bjørnson som han har gransket i mange år.

Stjernespekket Bjørnsonfeiring

I august skal Bjørnsonåret markeres flere dager til ende på Tynset og Kvikne med et stjernespekket program.

Tekst og foto: Ingrid Eide

Fra 4. til 8. august skjer hovedmarkeringen av Bjørnsonåret på Kvikne og i Tynset kommune.

– Vi har allerede hatt en åpningsforestilling med elever fra Kvikne skole, samt en sang og musikkveld i Bjørnsons ånd forteller utflyttet kviknedøl Ivar Mjøen, leder i Bjørnsonårets arrangements komité. På åpningskonserten i august står Solveig Kringlebotn med Bjørnsonsanger på repertoar. Med seg har hun pianist Gunilla Süßmann og en kvartett fra Trondheimsolistene. Denne konserten blir gjentatt i Tynset Kirke dagen etter. I mai startet Bjørnsongransker Edvard Hoem sin miniturne i Hedmark på Tynset. Nå kommer igjen, denne gang med ”Europeeren Bjørnson fra Kvikne”. Med seg har han artister som Henning Sommero og Jon Pål Inderberg.

Edvard Hoem har studert Bjørnstjerne Bjørnson i mange år og har gitt ut en biografi om ham på drøye 600 sider. Snart kommer han med bind to, også denne på 600 sider, og enda er ikke det nok, i følge Hoem sjøl.

Peder Bjørnson og kviknedølene

Mjøen forteller at årets Vollandager blir spekket med aktiviteter med både nasjonale, regionale og lokale krefter. Anne Karin Eldstad, som har hentet inspirasjon til sine historier om ”Folket på Innhaug” fra Kvikne, leser fra sine bøker. Søndag 8. august vil kviknedøler og tilreisende få et møte med presten ”Peder Bjørnson” fra prekestolen i Kvikne. Det i et tablå regissert av Rolf Norsen. Han har også vært konsulent for tekstforfatterne. Bjørnstjernes far, Peder Bjørnson var prest på Kvikne fra 1831 til 1838.

Bjørnsonnettverk

Menneskerettforkjemperen, radikaleren og dikteren Bjørnstjerne Bjørnson feires rundt det ganske land. Komiteen i Tynset kommune er med i Bjørnson-nettverket med Neset, Aulestad, Maihaugen og Nasjonalbiblioteket. Sistnevnte har det overordede ansvaret for Bjørnsonåret.

Budsjettet for hovedjubileet er på

500.000 kroner og er finansiert av blant annet Kulturfondet i Tynset kommune. Trønderenergi, Kvikne Rennebu /Kraftlag og Sparebanken Hedmark er hovedsponsorer til det lokale jubileet.

Et nyoppusset Aulestad ble åpnet 15. mai. Ivar Mjøen kan bare konstatere at restaureringen av Bjørnsons barndomshjem Bjørgan ikke ble ferdig til jubileumsåret.

– Det er vi selvsagt lei oss for. Samtidig er vi glad for at vi har fått satt sammen et fantastisk program for jubileumsfeiringen, sier Ivar Mjøen.

Komiteen har foruten Mjøen bestått av Knut Stand fra Innset, Annemette Bekken, Eldbjørg Ryen og Odd Jarle Skogstad.

Program for Bjørnsonjubiléet på Kvikne 2010

Onsdag 04.08: Åpningskonsert i Innset Kirke

Bjørnsonsanger og litt fra operareportualet med vår kjente sopran Solveig Kringlebotten, pianist Gunnilla Süssmann og en kvartett fra Trondheimsolistene.

Torsdag 05.08: Konsert i Tynset Kulturhus

Bjørnsonsanger og litt fra operareportualet med Solveig Kringlebotten, Gunnilla Süssmann og en kvartett fra Trondheimsolistene.

Fredag 06.08: Kvikne samfunnshus

Edvard Hoem: "Europeeren Bjørnson fra Kvikne"
Edvard Hoem, Henning Sommero og Jon Pål Inderberg: Kunstnerisk innslag

Lørdag 07.08: Vollen - Vollandagen

Her blir det et heldags opplegg med aktiviteter og mat.

Her møter vi bla lokale aktører både fra Kvikne og fra andre bygder i nærområdet

Kapellet: Konserter: 1. Lokale aktører, 2. Tone Hulbækmo og Hans Fredrik Jacobsen

Naturparksenteret: "Samekultur i Kvikne" Samiske spor i Forolhogna v/Amund H. Steinbakken

Lossiuslonna: Anne Karin Elstad snakker om og leser fra sine bøker om Folket på Innhaug

FYSAK: Terrensløp for alle klasser

Lavvo: Aktiviteter for barna mm

Matservering og kafé

På denne Vollandagen kan det komme programposter i tillegg.
Som beskyttelse mot eventuelt regnvær, vil det bli satt opp stort telt.

Søndag 08.08 Kvikne kirke

Peder Bjørnson og kviknedølene, forholdene på Kvikne i 1830-åra

"Peder Bjørnson" på prekestolen i Kvikne kirke (Arnold Fossum)

"Bjørnstjerne Bjørnson" taler (lokal aktør)

Billetter selges ved inngangen til de foreskjellige arrangementene.

Fra 15. juni 2010 kan billetter kjøpes på www.tynset.kommune.no

For sikker informasjon om program og billettsalg: Se www.kvikne.no

Følg også med i dagspressen og på plakater!

Omvisning på Bjørgan i hele juli

Det er Statsbygg som eier og har vedlikeholdsansvaret for Bjørgan. Nordøsterdalsmuseet har drifts- og formidlingsansvar. Direktør ved Nordøsterdalsmuseet Odd Sletten, opplyser at museet vil ha bemanning på Bjørgan hver dag fra kl 10:00 til kl 15:00, mandag til lørdag i hele juli.

– Siden det pågår restaurering, vil det primært bli omvisning utendørs. Det var det beste vi kunne få til, da vi ønsker at folk skal kunne komme og se Bjørnsons fødested, opplyser Odd Sletten.

Ordførers side

Foto : Ingrid Eide

Et lesende folkeferd

Å lese er noe av det viktigste en kan gjøre her i livet. Gjennom lesing kan en tilegne seg kunnskap og innsikt, og oppleve spennende virkelighetsflukt.

Lesing kan virke både engasjerende og stimulerende, samtidig som det kan løfte en opp som person. Det finnes mange argumenter for hvorfor en skal lese, og de færreste innbefatter tvang. Alle vet nok hvilke grunner de selv har for å lese, og mange mener nok også at de får lest alt for lite.

Mye kan tyde på at vi her oppe faktisk kan beskrive oss selv som et lesende folkeferd. Tradisjonelt har bøker og lærdom blitt høyt verdsatt hos oss, og kanskje har det sammenheng med at forskjellen mellom høy og lav har vært liten. I strøk som hadde et sterkt utbredt husmannsvesen og større klasseskiller, var forskjellene mye større. Trolig er det dette som også gjenspeiler seg i statistikken som viser at utdanningsnivået er høyt i vårt distrikt sammenlignet med tilsvarende regioner.

Det gjøres en formidabel innsats i våre skoler for å stimulere leseglede blant våre barn og unge. Gjennom undervisning, prosjekter og arrangement gis den oppvoksende generasjon muligheten til å bli glad i å lese. Biblioteket gjør også et meget godt arbeid i så henseende, og utlansstatistikken og besøkstall viser til fulle at vi er et lesende folkeferd.

I år markeres det over hele landet at Bjørnstjerne Bjørnson døde for 100 år siden. Som alle vet ble Bjørnstjerne født på Kvikne, og mange spennende arrangement har vært gjennomført, og vil komme i løpet av året. Noe av det viktigste som skjer i løpet av året er den store involveringen som blir gjort på våre skoler. Elevene får være med på oppdagelsesferd i Bjørnsons fotspor, og skuespill blir fremført med stor innlevelse. Det er viktig at de unge får smaken på den litterære arven etter forfatteren, og kanskje enda viktigere er det at de blir inspirert og engasjert av det store samfunnsengasjementet Bjørnson hadde.

Vi er også en Garborg-kommune, og gjennom mange år har Arne og Huld's liv og forfatterskap blitt aktualisert gjennom Garborgdagane og andre arrangement. Et nasjonalt Garborg-senter er nå under bygging på Time på Jæren, og Tynset er invitert til å bidra med innspill og ideer til hva innholdet i et slikt senter skal være. Også her er det spennende at ungdommen involveres, slik at framtidens innfallsvinkler og meninger blir vektlagt. Hva angår både Garborg og Bjørnson, så er det nettopp viktig at fokuset på dem ikke blir bakoverskuende, men snarere fremtidsretta. Det må inspirere til å lese tidligere forfattere inn i dagens samfunn, og samtidig litteratur med perspektiver henta fra fordums helter.

Også i dag har vi mange viktige og spennende forfattere med tilhold i vår kommune, eller med røtter her. Gunvor Andbo Nygaard og Arne Dag Østigård er eksempler på meget lesverdige forfattere, som tar for seg spennende emner og tema. Gert Nygårdshaug har sitt opphav fra kommunen vår, og er vel etablert blant eliten av forfattere i Norge. Med en særegen fortellerstemme og originale innfallsvinkler, gjerne med utgangspunkt i Tynset og omegn, har han klart å trollbinde og begeistre lesere over det ganske land. Dette er bare et lite knippe av gode forfattere fra vår kommune, og kanskje kan en våge seg til å hevde at det er lett å bli inspirert av å bo eller komme fra Tynset. Håpet er uansett at alle får oppleve gleden ved å lese. Oppfordringen er herved gitt: Les og la deg rive med! Det viktigste er ikke hva du leser, men at du leser noe du sjøl liker og blir engasjert av.

Sommerhilsen fra
Bersvend Salbu
Ordfører

” Ditt liv
er den største
diktning ”

Henrik Ibsen i brev til Bjørnstjerne Bjørnson

Foto: Thorbjørn Liell

Biblioteket på nett

Websøk

Websøket er bibliotekets database på Internett. I websøket kan du søke blant bøker, lydbøker, musikk og filmer. Websøket er tilgjengelig 24 timer i døgnet. I websøket inngår Meg & Mitt som gjør at du kan ha full oversikt over ditt låneforhold til enhver tid. Her kan man reservere lån, forlenge lånetiden og bestille lån.

Meg & Mitt

For å få tilgang til å logge deg på Meg & Mitt må du ha en pinkode. Har du ikke pinkode til pålogging, ta kontakt med biblioteket. Du kan også registrere deg som ny bruker på websøk. Klikk på Logg inn under Meg & Mitt i venstre kolonne.

Adressen til Websøk og Meg & Mitt
<http://asp.bibits.no/tynset.fb>

BILLETTSALG

Telefon billettbestilling: 62 48 52 03

Åpningstider for billettsalg og reservering:

Ordinær tid	Mandag-fredag	10:00 – 16:00
I juli måned	Mandag-fredag	10:00 – 15:00

Forøvrig er billettsalget åpent 1 time før kino og arrangementer.

Bestill dine billetter på nett!

På www.tynsetkino.no og www.tynset.kommune.no kan du kjøpe billett til kino og arrangementer. Du får muligheten for å skrive ut billetten hjemme på din skriver. Ta den med og vis den fram for strekkodelesing i døra inn til salen.

Åpningstider Tynset Bibliotek

Hovedbiblioteket

	Ordinære tider	Hele juli
Mandag-tirsdag, torsdag-fredag	11:00 – 15:00	11:00 – 15:00
Onsdag	11:00 – 19:00	11:00 – 17:00
Lørdag	11:00 – 14:00	Stengt

Telefon: 62 48 52 18 / 62 48 52 19

E-post: postmottak.biblioteket@tynset.kommune.no

Filialen på Kvikne

Tirsdag	11:00 – 13:00
Onsdag	16:00 – 19:00

Filialen holder sommerstengt i perioden 20. juni til 20. august.

Telefon: 62 48 41 86

Utbygging av rundkjøring mellom Ringveien og Brugata

I sommer vil Tynset kommune sammen med Hedmark fylkeskommune bygge om krysset mellom Brugata og Ringveien (ved Domus). Det betyr at i hele sommer vil det i dette kryssområdet være anleggstrafikk og trafikken vil gå på midlertidige veier i store deler av tiden. Utbygger og entreprenør vil prioritere trafikkavviklingen under utbyggingen, slik at trafikken skal kunne avvikes uten at det skal oppstå særlige køer.

Når anlegget står ferdig, vil det være bygd ny rundkjøring her, samtidig som Domus vil få ny avkjørsel fra rundkjøringen. Den gamle adkomsten vil da bli stengt. I tillegg vil det bli bygd fortau fra rundkjøringa og fram til Meierigata.

Det nye krysset skal være ferdig bygd og asfaltert til 1. oktober. Rundkjøringen vil gi en vesentlig bedre og sikrere trafikkavvikling ut og inn av Tynset.

Vann- og avløpsutbygging på Savalen

I 2004 produserte Tynset kommune til sammen 25.500 m³ vann og mottok og rensa 20.300 m³ avløpsvann. Fra 2004 og fram til i dag har det skjedd en rivende utvikling på Savalen. Tynset kommune bygde derfor i 2008 nytt renseanlegg. Dette skal kunne behandle inntil 200.000 m³ avløp pr. år.

Vannverket på Savalen er ikke dimensjonert for de mengder vann som det er behov for å levere i påske og vinterferie. Så langt har det gått med et nødsrik, men dersom man får en større lekkasje eller det oppstår brann, vil det ikke være tilstrekkelig kapasitet.

Tynset kommune bygger derfor nå ut en ny brønn som ligger mellom Kviknedølsåsen og fylkesveien. Herfra blir det lagt pumpeledning fram til eksisterende vannbehandlingshus på Savalmoen. Vannbehandlingshuset er utvidet i vår og en vil utvide

antallet filter som renser vannet i løpet av sommeren. Kapasiteten vil etter utbyggingen økes fra dagens 7,2 m³/h til 18,2 m³/h. Dette betyr at vannverket i løpet av sommeren utvider kapasiteten med ca. 96.000 m³ vann pr. år.

Med nytt renseanlegg i 2008 og utvidelsene som gjøres på vannverket i sommer, mener vi at vi skal ha tilstrekkelig kapasitet til å dekke behovet for nok vann og avløp de nærmeste 5-6 årene framover.

Produksjons-tilskudd i jordbruket

Gardskartprosessen i Tynset nærmer seg slutten. Kartdataene er nå oversendt til Skog og Landskap. Det betyr at det er arealdata fra Gardskart som skal legges til grunn i søknaden om produksjonstilskudd i august. Søkere av produksjonstilskudd oppfordres på det sterkeste til å sjekke ut nye arealdata på eget og leid areal, og bruke disse i søknaden om produksjonstilskudd.

Kommunen er ansvarlig for oppdatering av Gardskart. Det vil fortsatt kunne være en del feil i kartet.

Ta kontakt med Enhet landbruk og miljø på telefon 62 48 90 00 om det oppdages feil arealtype eller andre feil.

BU-midler til investeringer innen tradisjonelt landbruk

De fleste investeringsprosjekter i landbruket er kompliserte og kostbare. Det kreves kontakt med ulike fagmiljøer, som tekniske planleggere, bank, regnskapskontorer, kommunens byggesaksbehandlere, Mattilsynet med flere.

Utbyggingsprosessen tar lang tid. Det er derfor viktig å starte planleggingen i god tid. De som ønsker å søke om BU-midler til tradisjonelt landbruk for 2011 bes om å kontakte Enhet landbruk og miljø ved Ylva Sneltvedt så snart som mulig. Meldefristen er satt til 15. oktober.

Helsestasjonen informerer!

De som skal vaksineres før sommeren oppfordres til å komme før juli, da det er ferieavvikling i hele juli måned.

Kommunen informerer

Ny landbrukssjef i Alvdal og Tynset

Mariann Totlund ble i april tilsatt som ny landbrukssjef i Alvdal og Tynset. 33-åringen er oppvokst på gård på Kvikne med mjølkeproduksjon. Nå er hun bosatt på Alvdal.

Etter Storsteigen landbruksskole tok hun master i økonomi og ressursforvaltning ved Landbruksskolen på Ås. Ved Høgskolen i Steinkjer studerte hun husdyrbruk.

Gjennom et program for landbruks-utveksling tilbrakte hun et år på en mjølkefarm i Australia.

I fem år har hun jobbet i NORTURA, derav tre år på Sør-Vestlandet som fagkonsulent på storfe, og to år i Region Nord som spesialrådgiver på økonomi for storfe.

Foto: Alvdal kommune

Søknad om spillemidler

Kulturtjenesten minner om at det gis inntil kr 40 000.- i spillemidler til mindre kostnadskrevende nærmiljøanlegg.

Eksempler på slike anlegg er:

- Flerbruksområder, tilrettelagt for eksempelvis ballspill, hopp, løp, kast og turnaktiviteter
- Skileikanlegg
- Ballvegg/ballbinge
- Streetbasketanlegg
- BMX/offroad/trick/ferdighetsløype
- Nærmiljøkart
- Sandvolleyball
- Faste bordtennisbord
- Minimålbur

Ingen søknadsfrist og kan derfor søkes om midler gjennom hele året. Søkere kan være borettslag, velforeninger, idrettslag og stiftelser. Ta kontakt med kulturtjenesten for mer informasjon.

**Turistinformasjon
Tynset
Sommeren 2010**

Turistinformasjon er åpen
kl 09:00 - 18:00 alle dager
fram til 30. september

Tynset Camping
Brugata 21, 2500 Tynset

Visste du at ...

... siden 1948 har spillemidlene samlet tilført 85 milliarder kroner til samfunnsnyttige formål. Sammen med en enorm frivillig innsats, er og har spillemidlene vært grunnpilarene for finansiering av norsk idrett.

I mer enn 60 år har inntekter fra Norsk Tipping bidratt til byggingen av idrettsanlegg over hele landet. Totalt har rundt 27 milliarder kroner tilkommet idretten. Svømmehaller, idrettshaller, hoppbakker, fotballbaner, skøytebaner, lysløyper og slalåmbakker er blitt til med tilskudd fra spillemidlene. Mer enn 24 000 anlegg har fått tildelt midler. I tillegg kommer betydelige driftstilskudd til de mange idrettsorganisasjonene.

I 1946 hadde Norge 11 svømmehaller, idag er det 1100. Tallene sier noe om utviklingen og ikke minst hvilken betydning spillemidlene har hatt for utviklingen av landet som idrettsnasjon.

Miljøfyrtårn®

Tynset kommune har vedtatt at Tynset skal bli en miljøfyrtårn-kommune

Bakgrunnen for dette er et ønske om å heve miljøstandarden i private bedrifter og offentlige virksomheter.

Miljøfyrtårn er en nasjonal sertifiseringsordning som tilbyr en konkret og lønnsom miljøsertifisering til private og offentlige virksomheter.

For å bli et miljøfyrtårn må du innfri bransjekrav, tilpasset din bedrift/virksomhet. Når du tilfredsstiller kravene oppnås positive effekter gjennom redusert forurensning og ressursbruk innen energi, avfall, transport, og forbedret arbeidsmiljø, noe som også gir besparelser på driftssiden.

Miljøfyrtårn skal innarbeides i eksisterende HMS- og internkontrollsystem, og er ikke et ekstra styringssystem. Systemet er enkelt og handlingsorientert, og oppnåelig for alle som vil gjøre noe ekstra for miljøet.

Hvordan bli et miljøfyrtårn?

Virksomheten går gjennomgå en miljøanalyse og oppfylle bransjekrav. Godkjente Miljøfyrtårn-konsulenter bistår virksomhetene i denne prosessen som vanligvis tar fra 2-6 måneder, avhengig av type virksomhet.

Bransjekravene er innenfor temaene HMS, innkjøp, avfall, energi, transport osv. Når bedriften oppfyller bransjekravene, kan sertifiseringen gjennomføres, som en revisjon. Virksomhetene rapporterer deretter årlig til Stiftelsen Miljøfyrtårn, og resertifisering skal skje hvert 3. år.

Fordeler for virksomhetene

Sertifiserte virksomheter sparer driftsutgifter ved bedre arbeidsmiljø og miljøhåndling, og får en tydelig miljøprofil som også vil gi konkurransefortrinn i konkurranse med andre. Det vil også etter hvert bli stilt krav til at leverandører og underleverandører har en eller annen form for miljøsertifisering, og da er Miljøfyrtårn trolig det enkleste og mest konkrete alternativet.

Miljøfyrtårn-sertifiserte virksomheter som vil gå videre mot andre sertifiseringer, har lagt et meget godt grunnlag.

Kostnader

- Konsulentbistand; fra ca 5-6 000 kr – 50 000 kr, avhengig av størrelse og kompleksitet.
- Pris avtales mellom kunde og konsulent.
- Gebyr ved 1. gangs sertifisering (etter antall årsverk – betales av kommunen)
- Kostnader til tiltak for å tilfredsstille bransjekravene.
- Resertifisering – hvert 3. år

Interessert? Ta kontakt med enhet for landbruk og miljø på Storsteigen!

” Det at jeg var med i livet,
var viktigere enn å feste livserfaringene til papiret ”

Bjørnstjerne Bjørnson

5-årsjubileum for SommerLes i Nord-Østerdalen

**Lurer du på hva du skal gjøre i sommer?
Ikke fortvil, vi på biblioteket har løsningen!**

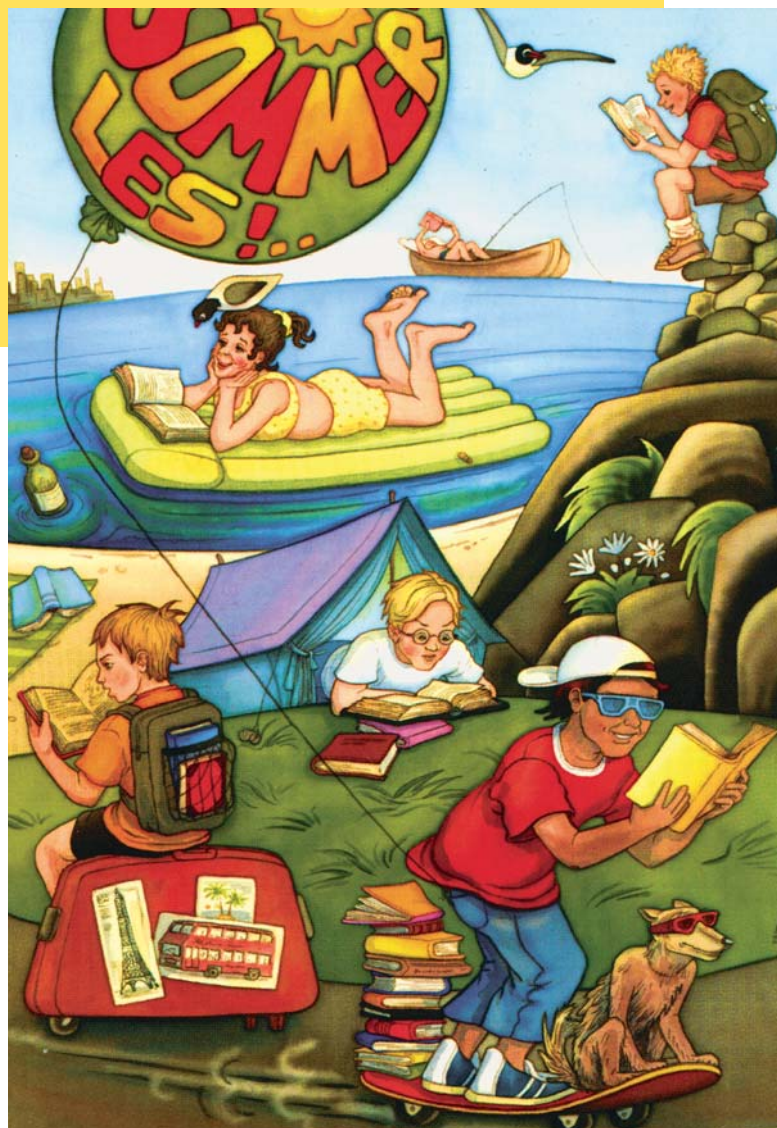
Vi feirer 5 år med SommerLes - hent lesepass på biblioteket og bli med! Leser du fem bøker eller mer blir du med i trekningen av fine bokpremier. Alle som leverer inn lesepass vil bli invitert på avslutningsfest hvor vi får besøk av tryllekunstneren Davido.

SommerLes er enkelt: Les minst fem bøker i sommer og bli med på trekning av bokpremier! I tillegg blir du invitert på avslutningsfest i september med tryllekunst, tullball og moro.

Deltakerbevis, også kalt lesepass, får du på skolebiblioteket eller på folkebiblioteket. Du kan låne bøker og lese dem selv, høre på lydbøker eller la noen lese bøkene for deg – alt teller. Du kan også låne bøker på andre bibliotek enn på Tynset og få dem ført på lesepasset ditt. SommerLes er også for dem som er på besøk på Tynset i sommer, enten du bor hos besteforeldrene dine eller holder til på ei hytte. Stikk innom biblioteket og bli med!

Husk bare at lesepassene må leveres eller sendes til biblioteket på Tynset før 3. september for å bli med i trekningen av bokpremiene. Alle som leverer lesepass innen fristen vil få invitasjon til avslutningsfesten.

SommerLes varer til 3. september, og støttes av Hedmark fylkesbibliotek.

Valget 2011

Informasjonsbrosjyre fra KRD

Kommunal- og Regionaldepartement har utarbeidet en informasjonsbrosjyre til alle lokalpartier som stiller lister til kommunestyrevalget i 2011.

Brosjyren er ment som en rettledning når partiet skal nominere kandidater til listene og kan fås ved henvendelse til Servicetorget.

Valgdag 2011

I statsråd fredag 16. april 2010, ble valgdagen for kommunestyrevalget og fylkestingsvalget i 2011 fastsatt til mandag 12. september.

Hulda, Arne og Savalguten

Hovudstadskjendisane Hulda og Arne Garborg saman med Ivar Mortensson-Egnund heldt til i Tynset på slutten av 1800-talet. Det skyldes at foreldra til Ivar kom frå Neby og Ogarden i Tynset, mens han sjølv var fødd på Plassen i Vetlelv dalen. Guten ville nemleg heim att å ho mor. Hulda og Arne budde som kjend på Kolbotnen ved Savalen, der Ivar hadde eiga hytte, "Nordpolen", noen steinkast eller ein fisketur unna.

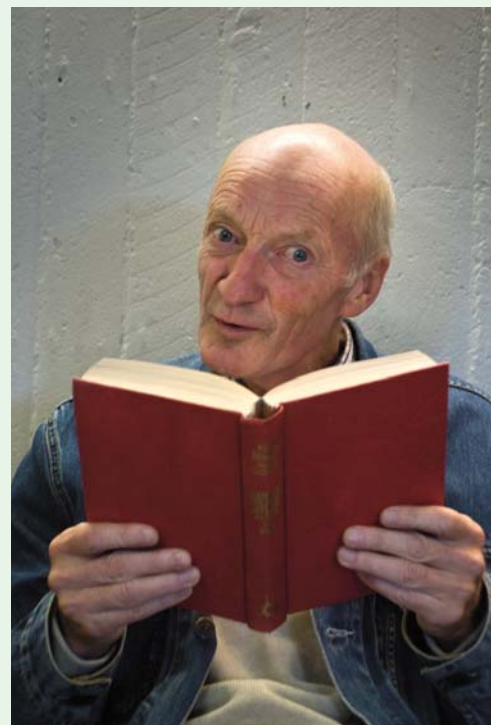
Av Arne Dag Østigaard

Arne og Ivar stod bak den friske og anarkistiske avisa "Fedraheimen", som kom ut på Tynset 1887-91. Dessutan deltok dei i lokalpolitikken. Til så vel ugagn, glede og foraging. Arne Garborg vart tilmed kåra som valmann for Venstre frå Tynset under stortingsvalet i 1888. Den gong var det indirekte val i kjerka. Det gjekk heller dårleg på Sagatun på Hamar da stemmane skulle teljast. Berre stortingsmann Morten Mortensen (Ogarden), far til den uregjerlege Ivar, stemnde på den smålatne jærbuen. Ivar og Arne var itte heilt på bøljelengde ei tid etter den veritable fiaskoen. "Fær Ivar ei grille, følger han den, sjølv om det ber rett på sjøen!" slo Arne fast. Både Thore Myrvang og Iver Østigaard (Ivar Austigard) hadde stor moro av valturneen og den vidare utviklinga i "Fedraheimstuggu", samt gjennom fleire lystige innlegg om anarkistane på Tynset i venstreavisa "Fjell-Ljom" etterpå. Alt formulert på glimrande landsmål.

Diskusjons- og ungdomslaget "Fram" på Tynset var fjellheimens hovudarena for tidas radikale tankar, der fleire intellektuelle bondegutar var taleføre aktivistar. Fleire unge kvinner var også medlemmar i "Fram", men dei hadde aldri tid til utidig møteverksemd, da dei skulle drive garden mens dei ansvarsfulle mannfolka stadig sprang bygdene rundt på møte og sosialt samkvem.

Innflyttarane ved Savalen kom derfor eigentleg til eit fulldekket bord, for i "Fram" var aktørane allereie godt i gang med å krangle og kverulere om både kvinnesak, sosialisme, allmenn stemmerett, moderne litteratur, Johan Sverdrup, målsak og elles det som var oppe i den urolege ombrautstida i det vesle og utvikla landet vårt.

Det er likevel utvilsamt at dei idealistiske karane i "Fedraheimstuggu" på Kojebakken (noverande Trondtun skule) hadde stor påverknad på dei politiske meiningane blant tenkjande bondefolk. Den gong fantes det nemleg usedvanleg mykje vaken ungdom i fjellbygdene våre. Ikkje minst i Tynset-bygda. Det seier

Artikkelforfatteren Arne Dag Østigaard er lokalhistoriker, forfatter og pensjonert lektor ved Nord-Østerdal videregående skole. Foto: Ingrid Eide

seg derfor sjølv at den blomstrande verksemda i dei mange frilynde ungdomslaga i fjellbygdene våre fekk ein ekstra kveik og inspirasjon da Hulda, Arne og Ivar slo seg ned hos oss. Også aviser som førnemnde "Fjell-Ljom" med redaktørane Berg og Myrvang - og "Breadablikk" med Hamlander på Bergstaden vart dregne med i det radikale straumdraget frå Tynset.

At ein ekte og innbarka nordøsterdøl som Ivar eller "Savalguten" skreiv på dialektbasert landsmål, samt tala og skreiv om radikal og internasjonal politikk på heimleg grunn på høgt akademisk nivå, måtte føre til at fleire vart så vel oppglødde som stolte av innflyttarane. At den merkelege karen som vandra rundt med skjoldluve og ein slags tynsetbunad, i tillegg stadig farta til verdsbyen Berlin i kulturnasjonen Tyskland, der han besøkte vidgjetne tyske intellektuelle og forfattarar, samt korresponderte og diskuterte med internasjonale kjentfolk, gjorde mange av ideane hans nesten stovereine blant ultrakonservative og skeptiske fjellbønder. Også dei tankane som var på kanten av den sunne og klare fornufta. Ifølgje den kritiske bestevenen Arne Garborg.

Men stadig fleire bønder fekk problem med å følgje vidare med på ferda da Ivar stifta arbeidarlag både på Tynset og Røros, for karanes sosialisme var forut for si tid, samt oftast mest uskjøneleg for godtfolk flest. Det er noe som Hulda Garborg stadig påpeikar. Ho var kan hende den som sette mest pris på "Savalguten". Det er ingen tvil om at den mest kjente nordøsterdøl noensinne inspirerte Hulda både til forfattarskap, folkedans, bunadsaktivitet, matstell, politikk og teaterverksemd (Det Norske Teatret).

Hulda Garborg vart visseleg til på Kolbotnen. Det meste av diktinga hennar tek nemleg utgangspunkt eller har tema frå fjelltraktene kring Savalen. Typisk er tragedien "Mødre" og komedien "Rasjonelt fjøsstell", samt romanen "Av Guds nåde". Alle skal meir eller mindre byggje på folk som ho kjende.

*Fra Kolbotn, Tynset. Fotografi av Hulda Garborg og litografi av Arne Garborg.
Foto: Jan Nordtveit / www.garborg.no*

Men også i diktsamlingane hennar finn me Nord-Østerdalen på det kjæraste og mest kjenslevare. Mange tå dikta er tonesett av vår eminente komponist, Ellef Røe. Familien Garborg er begeistra for musikken. Den forstår Huldas indre og ytre kjenslevare lyrikk til fulle.

Også gemal Arne vart itte heilt upåverka av Nord-Østerdalen, sjølv om han på mange vis er ein internasjonal forfattar av høg rang. Både ”Kolbotnbrev” og dei meir humørfylte ”Fjellbrev” tek tema rett frå kvardagen på Kolbotnen. Tendensnovella ”Idyll” og forteljingane ”Fjell-Luft” og ”Lars i Lia” er folkeskildringar på godt og vondt. Og sjølvsagt finn me mykje av fjellnatur, bygdemiljø og bønder i storverket ”Haugtussa”, noe Marie Garborg gjorde meg merksam på.

Det seiest at vår eigen Ivar påverka ekteparet Garborg heilt til siste slutt. Han var også den beste og mest trufaste familieevenen. Det seier seg sjølv at mykje lokalhistorie, målføre, tradisjonar, miljø er nedfelt i diktinga hans. Tilmed i den geniale attdiktinga av ”Den eldre Edda”, der hans versjon tå visjonsdiktet ”Voluspå” frå Edda med musikk av David Monrad Johansen, nyleg vart framført av nordøsterdølar, og det sanneleg med initiativ av ein serbar og ein nordtrønder. Den sunne nasjonalist Ivar hadde gnidd seg i auga av både vantru og glede, men som den internasjonalist han også var, sett pris på vår kjære Jelenas gjenoppdaging av norsk og nordøsterdalsk kultur. Fins det ein kommunal kulturpris å oppdrive?

Eg er spurd kva desse tri kulturberarane ved Savalen sjø har hatt å seie for meg, min såkalla forfattarskap og nærmast uutslitelege historieinteresse. Eg må nok seie som sant er, så hadde eg nok halde på med det eg har drive på med utan at desse kulturmenneskane hadde eksistert. På den annan side er eg stolt over å kjenne dei så godt. Og samtidig gjort enkelte spreidde, men kan hende fånyttes forsøk på å fortelje sambygdingane at dei sannelege har mykje å vera stolte over. Me treng verken moderne kvasikunst eller krampaktig dyrking av fremmendorfolk som kjem med toget, for å få tru på kva vi sjølve er verd.

Kva eller kven som har så inspirert meg? Eg har, som idealistar flest, hatt fleire motarbeidarar enn medarbeidarar. I tillegg til medfødde gaver og genar, kan eg for dei beste lastene mine først og fremst takke skyldfolk i nærmaste familie, noen flinke lærarar, atskillig fleire kollegaer - og itte minst dei fleste av rektorane eg har vore så heldig å arbeide for. Tusen hjarteleg takk for all hjelp på den smale veg, som blir til mens ein vandrar kvilelaust vidare.

Helsing Arne Dag Østigaard

Nasjonalt Garborgsenter

Tekst: Aina Halvorsen m.fl.

Fem elever fra Nord-Østerdal videregående skole deltar i en referansegruppe i planleggingen av det nasjonale Garborgsenteret som bygges på Jæren og som skal stå ferdig neste år.

Garborgsenteret skal være en nasjonal formidlingsarena for å fremme interessene for Arne og Hulda Garborg, deriblant deres tanker og visjoner. Målet med senteret er å inspirere til samfunnsengasjement, til å lese og til å skape, og være en sosial møteplass. Det vil være et levende senter for demokrati, kunnskap og skaperkraft. Det skal nå et vidt publikum som blir invitert til å få fram med meninger og løse oppgaver for å bli kjent med Arne og Hulda Garborg.

Målgruppa for senteret er et allment publikum uten særskilte faglige foresetninger. Ungdom i 15- 25-årsalderen og unge voksne er pekt ut som hovedmålgrupper for senteret sitt arbeid.

Garborgsenteret skal ligge sentralt i Bryne, Time kommune, og skal stå ferdig i 2011. Senteret er samlokalisert med Time bibliotek, plassert mellom det nybygde høyhuset til Forum Jæren og den nye videregående skolen, som skal stå ferdig i 2014. I bygget skal det være i en utstillingsdel, et bibliotek, en kafé, en butikk, en scene og en sal til foredrag.

Under prosjektet er det plukket ut en referansegruppe på til sammen 18 ungdommer fra Bryne, Asker og Tynset. Dette er fordi Arne og Hulda Garborg hadde tilknytning til disse tre stedene. Det er for å sikre at senteret når ut til hovedmålgruppen.

Hittil har det vært 4 samlinger i Oslo, Bryne, Tynset og Asker. På de forskjellige stedene har vi blitt kjent om hva Hulda og Arne Garborg gjorde for og på de forskjellige stedene. Deretter har diskutert hvordan vi vil utforme senteret sitt innhold så det vil bli interessant for målgruppen.

Den siste samlingen fant sted i Oslo og Asker. Der fikk ungdommene et innblikk i Garborgs hjem, Labråten i Asker hvor han og Hulda levde sine siste år. I tillegg til en omvisning, fikk elevene tatt bilder fra stedet som senere skal brukes i en utstilling i senteret. Ungdommene har også vært med på å bestemme hva som skal selges i butikken. ”Dette var veldig interessant og moro og ikke minst lærerikt” forteller en glad og fornøyd Øystein fra Tynset. Disse elevene deltar i referansegruppen fra Nord-Østerdal videregående skole:

- Aina Kathrine Kuhn Halvorsen
- Øyvind Siksjo Norvik
- Øystein Rusten
- Stine Spånberg Husfloen
- Kristian Kirkbakk

Team Garborg: Referansegruppa har bestått av 18 ungdommer fra Tynset, Bryne og Asker.

Kåret til Norges styggeste

NRKs lesere har nylig kåret Tynset Rådhus til å være Norges aller styggeste bygg, og Tynset vinner med klar margin. Mer enn én av fire syntes kommunehuset var suverent styggest. Juryen skrev i sin begrunnelse til nomineringen at:

“I vakre skogbygder i Østerdalen bygges et ambisjonsløst og grovt hus som skal romme kommunale kvaliteter og vekke tillit til demokrati og forvaltning i bygda. Hvor var kommunen da de ønsket seg – og tillot – dette? En brutalistisk høyblokk som skal representere koselige Tynset, med utrolig brutalt preg.”

Ordfører Bersvend Salbu, som vil feire førsteplassen ga følgende svar til NRK:
– Jeg synes rådhuset er tøft, det er et fantastisk bygg, og jeg er veldig stolt av det. Det er bra å få det fokus det får. Det fortjener det virkelig, for det er et helt unikt bygg.

– Det er utrolig at folk på tidlig 70-tall vedtar å bygge et slikt rådhus i ei bygd som Tynset med lav bebyggelse, saltak osv. Da opplever en virkelig at noen tør å satse og klemmer til utradisjonelt og setter opp et fantastisk signalbygg.

Returadresse: Tynset kommune, Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset

Tynset kommune

Romslighet – Mot – Humør

Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset
Servicetorget har åpent hverdager kl. 09:00 – 15:30

Telefon	62 48 50 00
Telefaks	62 48 50 11
Internett	www.tynset.kommune.no
E-post	postmottak@tynset.kommune.no

Turistinformasjon

Telefon 62 48 03 11

Kulturkaféen og billettbestillinger

Telefon 62 48 52 03

Kulturtjenesten

Telefon 62 48 50 00

Biblioteket

Telefon 62 48 52 18 (Tynset)
62 48 41 86 (Kvikne)

Landbruk og miljø

Telefon 62 48 90 00

Tekniske tjenester

Telefon 62 48 50 00

Ved akutte feil på kommunale vei-, vann- og avløpsanlegg utenom kontortid meldes dette til kommunens tekniske vakt:

Telefon 911 25 533

PP-tjenesten

Telefon 62 48 50 00

Barneverntjenesten

Telefon 62 48 50 00

Tynset legekontor

Telefon 62 48 51 60

Åpningstider

Mandag–torsdag	08:00 – 15:00
Fredag	10:00 – 15:00

Telefontider

Mandag–torsdag	08:00 – 11:00 og 13:00 – 14:00
Fredag	10:00 – 12:00 og 13:00 – 14:00

Legevaktsentralen

Telefon 62 48 22 11

Helsestasjonen

Telefon 62 48 51 53

Krisesenteret for Nord-Østerdal

Telefon 62 48 07 32

Tjenesten for funksjonshemmede

Telefon 62 48 58 80

Tjønnmosenteret

Telefon 62 47 10 01

Tronstua barnehage

Telefon 62 48 50 67

Skogstua barnehage

Telefon 62 48 50 65

Haverslia barnehage

Telefon 62 48 50 62

Tynset barneskole

Telefon 62 48 50 70

Tynset barneskole

Telefon	62 48 50 70
Internett	www.tynset.kommune.no

Tynset Ungdomsskole

Telefon:	62 48 51 10
Internett	www.tynset-ungdomsskole.no

Tyllidalen skole

Telefon:	62 47 16 60
Internett	www.tynset.kommune.no

Kvikne skole og barnehage

Telefon:	62 48 55 20 / 988 27 942
Internett	www.tynset.kommune.no

Fåset skole og barnehage

Telefon:	62 48 58 50
Internett	www.tynset.kommune.no